

Aquaculture Stewardship Council (ASC) ontwikkeltraject meerval: een inventarisatie

Door M. Poelman, A. Rothuis (beiden IMARES, onderdeel van Wageningen UR) en R. Bosma (Leerstoelgroep Aquacultuur en Visserij, Wageningen Universiteit)

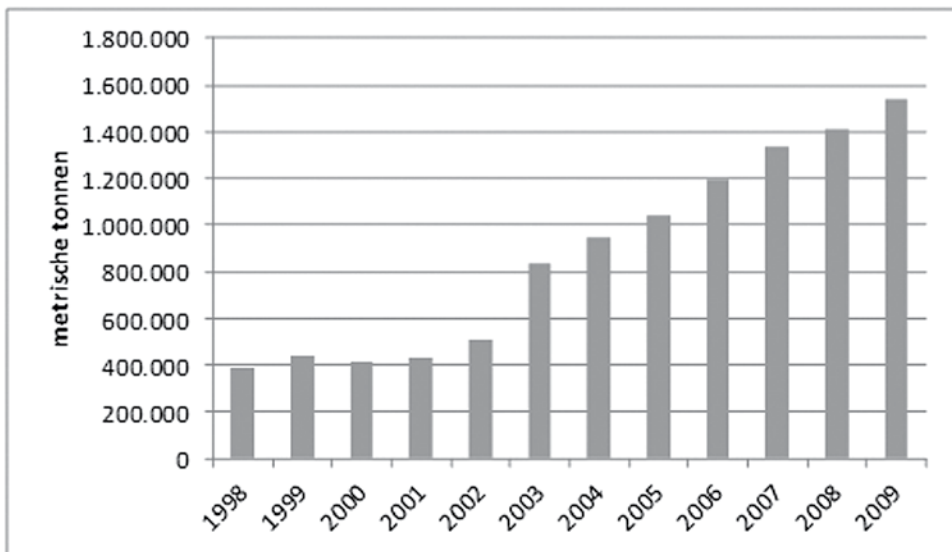
Om een Aquaculture Stewardship Council (ASC) gecertificeerd product te krijgen is een standaard nodig, waaraan getoetst kan worden. Deze standaard geeft certificeerders een referentiekader. Pas als een standaard aanwezig is, kunnen producten gecertificeerd worden. De certificeringkosten staan los van de kosten om een standaard te ontwikkelen. Het proces en de globale kosten om een standaard, die voldoet aan ASC eisen, op te stellen is op verzoek van het ministerie van EL&I uitgewerkt voor Afrikaanse meerval en Claresse. Hieronder een verkorte versie van het rapport.

ASC heeft inmiddels de eerste standaarden van WWF ontvangen, namelijk voor tilapia, abalone, pangasius en schelpdieren (oesters, mosselen en St. Jacobsschelpen). De eerste gecertificeerde producten verschenen medio 2012 op de schappen. WWF richt zich op de ontwikkeling van standaarden op soort en soortgroep, niet op productiesysteem, en kiest daarbij voor soorten met een groot productievolume. De standaarden voor tilapia en pangasius zijn toegespitst op vijfverteelt terwijl bijna alle Nederlandse viskwekerijen recirculatiesystemen gebruiken. Meerval (lees Afrikaanse meerval en Claresse) valt dus buiten de boot en WWF (en hiermee ASC) richt zich voorlopig niet op het ontwikkelen van een standaard voor deze meervalsoorten. Nederlandse kwekers kunnen hun bedrijven (en hiermee het productieproces) al laten certificeren voor Milieukeur, maar het certificaat van de Aquaculture Stewardship Council (ASC)

lijkt voor de supermarkketens belangrijker te worden voor de keuze van producten die ze in de schappen aanbieden. Deze studie inventariseerde (binnen Beleidsondersteunend Onderzoek cluster Agroketens en visserij, Koepel AKV) de mogelijkheid en de kosten om een standaardisatietraject voor Afrikaanse meerval / Claresse uit te voeren, rekening houdend met ambitieniveaus en benodigde procedures.

De procedures en eisen voor het opzetten van een standaard brengen we in vier stappen in kaart:

- a. Omschrijving van de eisen gesteld aan een Aquaculture Dialogue (AD);
- b. Selectie van de soort (of groep) voor de ontwikkeling van een standaard;
- c. Inventarisatie van de werkzaamheden die nodig waren om de bestaande ASC standaarden op te stellen;
- d. Analyse van de mogelijkheden voor het

Figuur 1. Wereldwijde aquacultuurproductie van meervalsoorten, exclusief pangasius (FAO, 2011)

ontwikkelen van een standaard voor Afrikaanse meerval/Claresse, Clariidae (familie) en alle meervalsoorten (exclusief pangasius).

De bevindingen in de rapportage zijn gedaan op basis van feitelijke waarnemingen. Er is tijdens de opstelling van het document getoetst bij o.a. IDH. Bij het opstellen van het document is uitgegaan van de wens om het ASC ontwikkelingstraject in te gaan, de politieke wenselijkheid en ambities van de verschillende partijen zijn buiten beschouwing gelaten. In deze studie worden onder Afrikaanse meerval tevens hybriden bedoeld, in vrijwel alle analyses wordt pangasius niet meegenomen.

Een ASC ontwikkeltraject, wat houdt dat in?

ASC is een organisatie die in het leven is geroepen om de wereldwijde standaarden voor verantwoorde aquacultuur (afkomstig uit de WWF Aquaculture Dialogues) te

beheren. De organisatie is opgericht door WWF (World Wildlife Fund) en IDH (Initiatief Duurzame Handel). ASC ontwikkelt zelf geen standaarden, maar zorgt voornamelijk voor het uitrollen ervan. Een goedgekeurde standaard vormt de basis voor certificering. De ontwikkeling van een standaard en het certificeren daarvan zijn twee verschillende trajecten.

Het label maakt voor certificering gebruik van de Standaarden die ontwikkeld zijn binnen de Aquaculture Dialogues (AD), georganiseerd door het Wereld Natuurfonds (WWF) volgens de ISEAL (International Social and Environmental Accreditation and Labelling) richtlijnen Code of Good Practice for Setting Social and Environmental Standards. De uitgangspunten voor het tot stand komen van dergelijke dialogen zijn:

- Door een breed en divers aantal stakeholders gecreëerd;
- Gebaseerd op consensus;

- Ontwikkeld in een transparant proces;
- Op wetenschap gebaseerd;
- Meetbaar en prestatiegericht;
- Soort specifiek.

Het is mogelijk een dialoog te starten voor een kweeksoort waar nog geen standaard voor is.

Selectie soortgroep

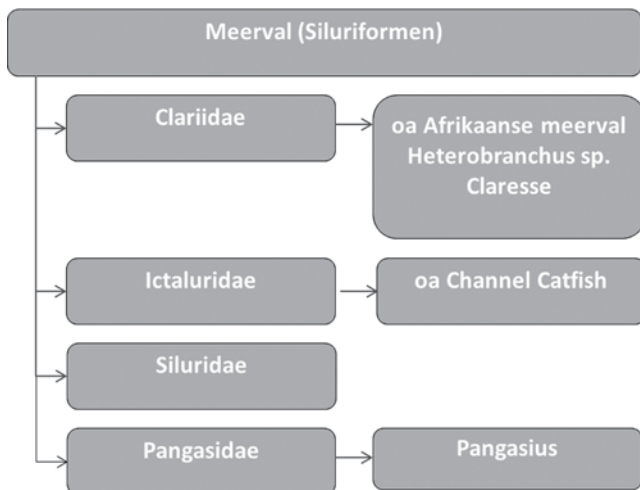
Elke soortgroep heeft zijn eigen marktvolume. Een groot productievolume geeft een grote reikwijdte van de standaard en relatief lage ontwikkelingskosten. Door de wereldwijde productievolumes van meerval en de onderliggende soortgroepen inzichtelijk te maken kunnen keuzes optimaal gemaakt worden.

De groep meerval is een zeer grote groep vissen met een totale aquacultuurproductie van iets minder dan 1,5 miljoen ton totaal (Figuur 1). Om inzicht te krijgen in de meervalsoorten die relevant kunnen zijn voor certificering is een uitsplitsing gemaakt van de gekweekte soorten (wereldwijd) via een sterk vereenvoudigd schema (Figuur 2). Hieruit leren we dat gekweekte soorten, zoals Channel Catfish en Afrikaanse meerval allemaal onder een verschillende meervalgroep vallen. Als een standaard wordt ontwikkeld voor een bepaalde soort of soortgroep betekent dit dat de andere groep (in eerste instantie) uitgesloten wordt.

Hierdoor moet een keuze gemaakt worden voor een specifieke soort (bv. Afrikaanse meerval), een specifieke soortgroep (bv.

Clariidae) of de hele meervalfamilie (*Siluriformen*). Om duidelijkheid te krijgen in mogelijke keuzes voor Nederland zijn de aantallen voor *Clariidae* en vervolgens Afrikaanse meerval op een rij gezet. De jaarlijkse productie- en duurzaamheidsambities van *Clariidae* is ongeveer 565.000 ton, ongeveer een derde van de totale meerval productie. De keuze voor een standaardontwikkeling voor alleen de Clariidaegroep betekent dat twee derde van de meervalsector niet onder de standaard valt. Daarnaast is te zien dat Clariidae vooral in Afrika en Azië gekweekt worden en dat Nederland slechts een klein volume produceert.

De wereldwijde productie van Afrikaanse meerval is 80.000 ton per jaar, waarvan 4.500 ton in Nederland (2011). De meest recente schattingen laten voor Nederland een afname zien in 2010 gevolgd door een toename in 2011. De productie van Afrikaanse

Figuur 2. Sterk vereenvoudigd overzicht van de belangrijkste meervalfamilies inclusief relevante voorbeelden (op basis van de FAO soortenlijst, 2011)

meerval is slechts een tiende van de totale Clariidae productie. De productie van Afrikaanse meerval/Claresse (onderdeel van de Clariidae) vindt vooral plaats in Nederland (5%), Duitsland, Hongarije en Nigeria (Tabel 1). In Nigeria is de productie verreweg het hoogst (75.000 ton). Dit betekent dat bij de ontwikkeling van een standaard voor Afrikaanse meerval altijd de inbreng van de Nigeriaanse sector en overige stakeholders nodig (volgens de ISEAL procedure) en wenselijk is. Het proces richting de ontwikkeling van de standaard zal hier dan ook rekening mee moeten houden. Het ligt dan ook niet voor de hand een standaard te ontwikkelen die op Nederland gericht is. De belanghebbenden in Afrika en Europa moeten het proces om een standaard te ontwikkelen dragen.

Er zijn geen gegevens bekend over de Europese import van Afrikaanse meerval uit Nigeria. Echter, uit verschillende bronnen en recente inventarisatie door IMARES-LEI valt te destilleren dat de Nigeriaanse visproductie hoofdzakelijk plaatsvindt voor de binnenlandse markt. Er is in Nigeria ongeveer 2 miljoen ton vis per jaar nodig. De nationale productie bedraagt 500.000 ton per jaar. Dit laat zien dat er een tekort van 1,5 miljoen ton aan vis op jaarbasis is. Hierdoor is de productie voor Nigeria met name gericht op de binnenlandse markt. Het is onbekend in welke mate de Nigeriaanse producenten en overheden waarde hechten aan het toekomstig implementeren van certificeringsschema's en hiermee het meedenken in de besluitvorming hieromtrent.

Vanuit het oogpunt van standaardontwikkeling (zo groot mogelijke reikwijdte), is het passend een standaard voor de hele meervalgroep (incl. Ictaluriidae, Clariidae en Siluridae) te ontwikkelen. Voor de Nederlandse productie is het mogelijk een standaard voor Afrikaanse meerval/Claresse te ontwikkelen, die rekening houdt

(gegeven de bijdrage van 5% Nederlandse productie aan de totale Afrikaanse meerval productie) met de Nederlandse productie- en duurzaamheidsambities. Hieraan zijn voor- en nadelen gekoppeld, zoals de te bereiken productievolumes, hoeveelheid inspanning, mogelijkheid voor integratie van recirculatiesystemen, omvang van investeringen en trajectduur. Deze zijn in dit artikel niet verder besproken.

Tabel 1. Productie van Afrikaanse meerval aquacultuur in 2009 (FAO, 2011)

Land	Productie (metrische tonnen)
Benin	150
Brazilië	500
Ghana	300
Hongarije	1.716
Kenia	1.047
Mali	300
Nederland	4.450
Nigeria	75.662
Syrië	1.000
Diversen (<300 ton)	468
Totaal	85.593

Vergelijking met uitgevoerde WWF Aquaculture Dialogues

WWF is vanaf 2004 verschillende AD's gestart en voor enkele vissoorten zijn de standaarden inmiddels ontwikkeld. Deze standaarden (abalone, pangasius, schelpdieren en tilapia) zijn in 2011 aan ASC aangeboden. Om een beeld te krijgen van de productievolumes van de soorten waarvoor WWF standaarden heeft ontwikkeld, zijn de gegevens van de uitgevoerde en in uitvoering zijnde processen opgenomen

(Tabel 2). Slechts in twee gevallen (Seriola en abalone) is ingezet op ontwikkelingen met beperktere volumes, maar ook deze volumes zijn minimaal een factor 6 groter dan die voor de Afrikaanse meerval.

Het totale productievolume voor meerval, excl. pangasius, is met 1,4 miljoen ton gelijk aan de productievolumes voor pangasius. Voor de meerval is een drietal prominente groepen te onderscheiden, namelijk Clariidae, Ictaluridae en Siluridae, met elk tussen 0,3 en 0,5 miljoen ton aquacultuurproductie op wereldschaal (tabel 2). Deze schaalgrootte is gelijk aan die van abalone, waarvoor een standaard is ontwikkeld. Qua productieschaal verschillen de meervalsoorten dan ook niet veel van de overige soorten. De importbelangen voor Nederland zijn echter voor meervalachtigen (m.u.v. pangasius) beperkter. De productie van Afrikaanse meerval en hybriden is beperkt tot 0,084 miljoen ton, dit is minder dan 10% van de Clariidae productievolumes en 6% van de meervalgroep.

Het proces van de uitgevoerde WWF Aquaculture Dialogues

De ontwikkelingsprocessen binnen de AD's laten zien dat er minimaal 2 jaar overheen gaat voordat een standaard is opgesteld en goedgekeurd. De processen voor soorten met een grote productieomvang, of waarover discussies zijn over de duurzaamheid, hebben meer tijd nodig; voorbeelden hiervan zijn zalm en pangasius. Voor schelpdieren en abalone zijn de trajecten korter geweest, met name doordat sneller consensus bereikt werd door stakeholders met minder uiteenlopende uitgangspunten. Daarnaast worden deze soorten gekweekt in een beperkte verscheidenheid aan productiesystemen, waardoor deze trajecten redelijk efficiënt doorlopen zijn.

Voor het proces van de meerval kunnen we

Tabel 2. Wereldwijde aquacultuurproductie van interessante soorten voor ASC labelling

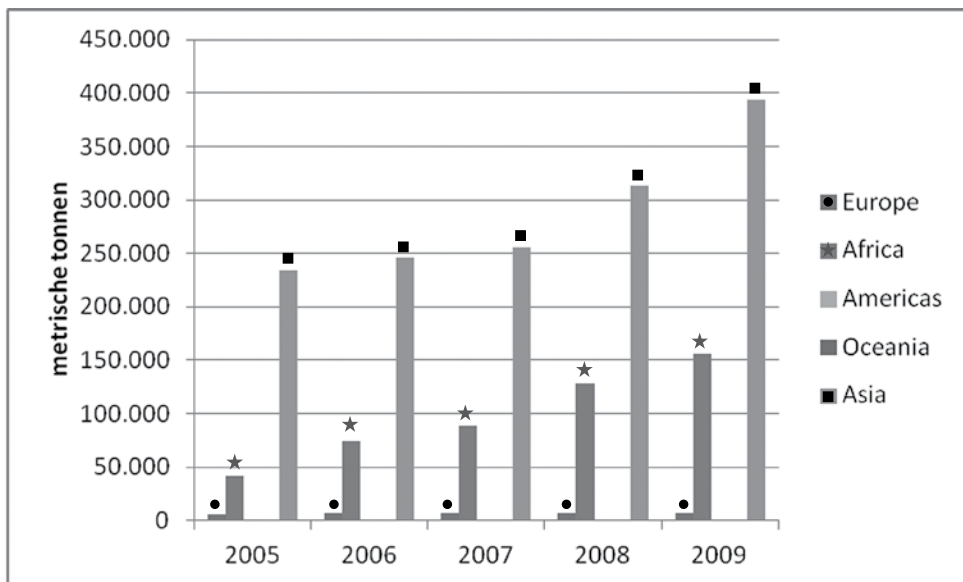
Soort	Productie in 2008 (miljoen ton)
Abalone	0,365
Zalm	1,5
Seriola en Cobia	0,204 (alleen voor <i>Seriola</i>)
Shrimp	3,4
Forel	2,2
Pangasius	1,4
Meervalsoorten (excl. pangasius)*	1,4
Clariidea	0,565
Ictaluridae	0,464
Siluridae**	0,323
Afrikaanse meerval en hybriden	0,086

* Orde Siluriformen minus *Pangasius*;

**Onder andere Europese meerval

leren van de AD voor de Seriola met een beperkte productie en een duidelijke scope voor een gebied (Amerika). De Seriola dialoog is begonnen als open dialoog met een internationale scope. Tijdens de eerste bijeenkomst van de Seriola AD is besloten de scope te verleggen naar de Amerikaanse markt, waarbij het essentieel was dat ook niet-Amerikaanse partijen input konden leveren. Een dergelijke situatie kan voor een Afrikaanse meervaldialoog aan de orde zijn. Dit neemt niet weg dat de standaard ontwikkeld moet worden voor brede toepasbaarheid. In het geval van meervalachtigen is het een mogelijkheid voor de ASC om zich te richten op de Afrikaanse meerval/Claresse of op de gehele meervalgroep (excl. pangasius en eventueel excl. channel catfish).

Concreet betekent het voorgaande dat een

Figuur 3. Wereldwijde Clariidae aquacultuurproductie (FAO, 2011)

standaard, die ontwikkeld wordt voor de gehele meervalgroep (excl. pangasius), mogelijk minder zal aansluiten op de in Nederland dominante aquacultuur in recirculatiesystemen. Daarnaast zal het een uitdaging zijn om de Nederlandse technologieën en ambities adequaat in de standaarden te verwerken. Echter, door het procesmatige karakter zal het mogelijk zijn een groot deel van de Nederlandse inbreng en belangen in de standaard op te nemen, zodat deze aansluit bij de mogelijkheden en ambities voor Nederland. Hierbij is het niet de bedoeling om de scope van ASC te wijzigen (soortniveau), maar wel een duidelijk oog voor de productiemogelijkheden in recirculatiesystemen te houden. De ISEAL procedures voorzien in een evenwichtige balans tussen de belangen van de verschillende stakeholders.

Schatting van de kosten

Voor de Nederlandse meervalsector zijn al

verschillende duurzaamheidsinventarisatietrajecten doorlopen. In veel gevallen zijn de data om te komen tot een standaard aanwezig. Deze kunnen in de processen worden ingebracht en zo de kosten beperken. Voor ASC zullen er nog aanvullende eisen gesteld worden die in het ontwikkelproces nader onderbouwd dienen te worden.

Op basis van de afgeronde AD's zijn de kosten voor een procedure voor standaardontwikkeling rond Afrikaanse meerval geschat op ruim 440.000 euro. Een uitgebreidere variant voor alle meervalsoorten (excl. pangasius) zal 675.000 euro kosten. Het is aan de sector en de beleidsmakers om de kosten en baten voor de ontwikkeling van een standaard te wegen.

De kosten voor certificering zijn hierin niet meegenomen. Naast de kosten voor de certificering van het bedrijf van 7 à 10.000 US\$, komen die voor certificering van de

aanvoerketen en natuurlijk die voor het aanpassen van het bedrijf en de bedrijfsvoering. Daarnaast wil de ASC US\$ 0,50 per geproduceerde ton vis berekenen voor een duurzaamheidsfonds. Omdat niet vastligt wie dat fonds gaat beheren aarzelen sommige producenten om hun bedrijf te laten certificeren.

Conclusies

Een certificeringstraject in het kader van ASC voor de Nederlandse meervalsector kan worden uitgevoerd maar afweging van de kosten en baten is nodig. Er dienen keuzes gemaakt te worden over de richting van een dergelijk proces. Er kan gekozen worden voor een proces in de richting van standaardisering voor Afrikaanse meerval/Claesse productie. Hiermee is het traject direct gebonden aan een bredere aanpak naar Afrikaanse landen (met name Nigeria), aangezien hier een groot deel van de Afrikaanse meervalproductie plaatsvindt. Er is nog geen verkenning gedaan naar de Nigeriaanse behoefte aan certificering. Daarnaast zijn er mogelijkheden om een standaardisatietraject in te gaan voor een meervalgroep; de Clariidae, waaronder de in Nederland gekweekte soorten vallen. De processen worden hiermee verbreed naar o.a. Aziatische landen. De kosten en procesduur zullen hiermee toenemen, de reikwijdte zal groter zijn, de overige effecten worden in het rapport weergegeven (Poelman et al., 2011).

Alle trajecten die voor het behalen van een ASC certificering (en voorafgaand de standaarden) gevolgd moeten worden, dienen aan de eisen van ISEAL te voldoen. Dit vergt een adequate procesbeschrijving en -bewaking, waar alle stakeholders de mogelijkheid dienen te krijgen om input en invulling aan het proces te geven. De kosten voor een procedure rond Afrikaanse meerval bedragen ruim 440.000 euro (schatting). Een uitgebreidere variant voor alle meervalsoorten (excl. pangasius) zal 675.000 euro bedragen.

Het behoeft aanbeveling om, naast een traject voor vissoorten, de mogelijkheden te beoordelen voor een ontwikkelingstraject voor ASC standaarden op het niveau van kweeksystemen. Dit houdt in dat er gezocht moet worden naar mogelijkheden om trajecten in te zetten voor recirculatiesystemen, vijverkweek, kooikweek en kweek in open water. Dit kan resulteren in een verbeterde toegankelijkheid voor de Nederlandse productiewijze en soorten.

Referenties

- FAO (2011) FishSTAT Fishery Statistical Collections Global Aquaculture Production. <http://www.fao.org/fishery/statistics/global-aquaculture-production> (Version 16 maart, 2011).
- Poelman M., A. Rothuis en R. Bosma (2011) Aquaculture Stewardship Council (ASC) Ontwikkelingstraject meerval. IMARES Rapport C146.11.